

NACHYLIĆ SIĘ (39) *vb pf*

się (22), się (17).

a jasne.

inf náchylic się (4). ◇ *fut 2 sg* nachylisz się (1). ◇ *3 sg* nachyli się (3). ◇ *praet 1 sg m* -m się nachylił (1). ◇ *3 sg m* nachylił się (10). *f* nachyliła się (5). *n* nachyliło się (3). ◇ *3 pl m pers* nachylili się (2). *subst* nachyliły się (1). ◇ *plusq 3 pl subst* nachyliły się były (1). ◇ *part praet act* nachyliwszy się (8).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI w.

1. ZmieniĆ położenie, w szczególności zgiąć się ku dołowi, zwrócić się w kierunku czegoś lub kogoś znajdującego się niżej; *inclinare Vulg, PolAnt* (33) : gdy się náchyliłz boleć w grzbiecie *FalZioł* II 9c; *Qui fundasti terram super stabilitate^m sua^m non inclinabit in seculo^m faeculi*. Ktoris zbudował ziemię na mocności iey/ á nie nachyli się na wieki wieczne. *WróbŻółt* 103/5; *MurzNT Ioann* 20/11; [*Turek*] Stojąc nigdy wody niepułcza/ iedno náchyłzy się iáko niewiáły *BielKron* 259v, 70; *SienLek* 40v: *MWilKHist* H2v; chleb ná poły rozłomili y iedli/ y wody się oney náchyliłszy z fámey rzeczkí napili. *SkarŻyw* 51; náchyliłszy się ksiądz tak półzeptem mowi. *CzechEp* 242; Lecz Piotr wftawszy pobiezał do grobu: á náchyliłszy się [*procumbens*] wyźrzał fáme prześcierádlá leżące *WujNT Luc* 24/12, *Ioann* 20/11; Bo kiedy się náchyli wżytkie nogi widáć *ZbylPrzyg* A2v.

nachylić się do kogo (1): Turnius przyfzedłszy náchylił się do Czełárzá á nic nie mowił. *RejZwierc* 84.

nachylić się nad co (1): ná they rowniey byłá głęboka iáfkiniá álbo przepáść/ [...] ktory się nád nie náchylił zwłáfczá łługa Apolinow/ był iáko omamiony bez śmyłtu *BielKron* 274.

nachylić się nad czym (1): potym fámá náchyliłszy się nád dołem/ pytałá ich/ iáko się tám macie Pánowie Swátowie y kazálá ich ziemiá żywych záválic. *StryjKron* 122.

Zwroty: »nachylić się na doł« [*szyk zmienny*] (3): Ale mily Iezus nachyliłszy się nadol/ poczał piłatz palce^m na kamieniu. *OpecŻyw* 77v; *RejWiz* 35; *SienLek* 15v.

»nachylić się do ziemie« = *oddać pokłon* (1): Y pośpiełzył się Moizełz/ y náchylił się do ziemie y pokłonił się [*et incurvavit se in terram. et humiliavit*]. *BudBib Ex* 34/8.

W przen (3) : Laboratu vehementer, inclinata res est. Pilnie się trą álbo łpierają o to. Náchiliłá się rzecz nieyáko. *Mącz* 181a.

nachylić się do czego (1): STEPHAN. 1578 [...] Do Compoficiiey ná Séym przyfzły odłóżył gdy do Státutu Trybunálłkiégo tákié łpráwy náchyliły się były. *SarnStat* 227.

nachylić się od czego (1): Pyłzni złołciwie barzo łprawiali naprzeciw mnie/ alem się iá od zakonu twego nienachylił [*a lege autem tua non declinaui*]. *WróbŻółt* 118/51.

Przen (11) :

a) *Zwrot*: »nachylić się do słuchania« = *chcieć słuchać* (1) : Ták rozmáite chłuby miedzy łobą zwykli czyniĆ/ [...] z iákich inłzych plotek nikičemnych/ że y włzy musiáłyby być bárzo ćierpliwe/ ktoreby się do słuchánia tych rzeczy náchylic chćiały [*quae illis audiendis sese admoveant*] *ModrzBaz* 61.

b) *Fraza*: »dzień się nachylił (ku zachodu)« = *zbliza się wieczór*: *declinavit dies PolAnt*; *inclinata est dies Vulg* [*szyk zmienny*] (1) : *BibRadz Iudic* 19/8, 9; biádá nam/ że się náchylił dzień/ że się

rozciągnęły cienie wieczorne. *BudBib Ier 6/4*; Zołtań z námi/ boć fię ma k wieczoru/ y dzień fię iuż ku záchodu náchylił. *WujNT Luc 24/29*.

c) Bezpodmiotowo (1) :

Fraza: »k wieczoru się nachyliło« (1): Gdy fię [...] Dyogenes będąc iuż ftarim brał na igrę którą Olimpiacum zwano, tam od zimnicze był na drodze morzon, á iuż fię kwieczoru nachyliło. *BielŻyw 77*.

d) Zachwiać się, chylić się ku upadkowi; declinare Vulg (5) : Wfzytcy fię náchylili [*omnes declinaverunt*] tudzież wfzytcy fię ftáli nieużytecznymi: niemáż ktoby czynił dobrze *Leop Rom 3/12*; *SkarJedn 400*; Lecż go P. Bog nie zápomniáł/ widząc íż fię bárzo náзад náchylił/ podiął vpádnienie iego/ podporą pomocy fwey. *SkarŻyw 167*.

Zwrot: »do upadku, ku upadku nachylić się« (1:1): *OrzRozm E3*; ZIácháliście fię w imię Páńfkie/ ná opátrowánie niebespieczności Koronnych: ábyście to co fię do vpadku náchyliło podpárli/ co fię fkáziło nápráwili/ co fię zraniło zleczyli/ co fię rozwiázáło fpoili *SkarKazSej 657a*.

2. Zniżyć się, obniżyć się (1) : że fię zda dla ich [*obłoków*] nífkości/ którą ná oko widamy/ iákoby fię y fámo niebo náchylić miáło. *CzechEp 162*.

3. Skłonić się, stać się przychylnym czemu lub komu; inclinare Vulg; incubare, impellare Modrz (5) : Alic worek zniey [*z szuby*] wygláda Przedfię nań fędzia pogláda A ínadz trudno wto vgodzić By też miał Salomonem [*być*] By fię wždy niémiał náchylić *RejRozpr C3v*.

nachylić się do kogo (1): Widział tedy Krol że fię fzcześnie náchyliło Do żorawioiw: gdy iego síłá iuż vbyło. *KmitaSpit B3v*.

nachylić się ku czemu (2): W on dzień przychyli fię człowiek ku ftworzyćielowi fwoiemu/ [...] á nie náchyli fię ku óltarzom [*et non inclinabitur ad altaria*] kthore vdziáłáły ręce ie⁸⁰ *Leop Is 17/8*; ále niewiem iákim fpofohem obyczáie dworfkie bárzo fię ku próżności/ márności/ á ku hárdości náchyliły [*ad vanitatem et ambitionem incubuerunt*]. *ModrzBaz 12v*.

nachylić się za czym (1): Lecż nie chodzili fynowie iego drogámi iego/ ále náchylili fię zá łákomftwem [*sed declinaverunt post avaritiam*] *BudBib 1.Reg 8/3*.

Synonim: nakłonić się.

Formacje współrdzenne cf CHYLIĆ SIĘ.

Cf **NACHYLENIE**